

Baby houden? Eerst afkicken

NRC 26/4/02

Geen punt in Rotterdam: het ongeboren kind van verslaafde vrouwen komt onder toezicht. Altijd. En de moeder stop met drugs. De beloning is aanzienlijk.

Door onze redacteur

SHEILA KAMERMAN

ROTTERDAM. Ab Aaldriks, verloskundige en als psychiater werkzaam bij Bouman GGZ voor verslavingszorg in Rotterdam, ziet ze nu eerder dan voorheen: de vrouwen van het lokale Meldpunt Zwanger & Verslaafd. Dat komt door de Rotterdamse aanpak. Die houdt in dat verslaafde vrouwen zo vroeg mogelijk in hun zwangerschap worden aangemeld. Door huisartsen, verloskundigen, maatschappelijk werkers, of zelfs de buurvrouw. En dat doen ze.

In Rotterdam zijn daar afspraken over gemaakt met onder meer Bureau Jeugdzorg, het Erasmus MC en de Raad voor de Kinderbescherming. Aaldriks: „Iedereen ziet de noodzaak van een vroege aanpak in.”

De mogelijkheid van abortus wordt aan de vrouw voorgelegd, maar het wordt niet dwingend gebracht. Dat mag ook niet. De insteek is, zegt Aaldriks, „als je het kind wilt houden, moet je daar wat voor doen”.

Voor de ongeboren baby wordt standaard bij de rechtbank een voorlopige ondertoezichtstelling aangevraagd vanaf de 24ste week van de zwangerschap. Tot die tijd kan de moeder nog een abortus laten uitvoeren. Het kind krijgt een gezinsvoogd toegewezen, al kan die tot de geboorte niet veel doen. Hij of zij is wel aanspreekpunt.

Omdat de voorlopige ondertoezichtstelling voor elke verslaafde zwangere vrouw wordt aangevraagd, is er geen discussie over, zegt Aaldriks. „Vroeger werd het pas gedaan als het mis dreigde te gaan. Voor de moeder een moment om af te haken en te verdwijnen.”

De moeder moet afkicken. Voor zwaerverslaafden is dat moeilijk. Maar Bouman GGZ heeft een troef in handen. Vrijwel alle zwangere vrouwen willen het kind koste wat het kost behouden. Als het niet lukt clean te blijven, kan de rechter besluiten het kind uit huis te plaatsen. Aaldriks: „Daardoor zijn ze meer gemotiveerd om zich aan de afspraken

te houden.”

Als dat niet lukt, en uithuisplaatsing wordt aangevraagd, wordt dat vooraf met de moeder en hulpverleners besproken. Dat voorkomt een scène op de afdeling neonatologie in het ziekenhuis. Aaldriks: „Voor de moeder blijft het natuurlijk een drama.”

De zwangere, verslaafde vrouw krijgt begeleiding bij het afkicken. Als het gaat om heroïne, krijgt ze methadon. Verslaafde vrouwen zijn lang niet altijd prostituees. „Er zijn best veel hoogopgeleide cocaïnegebruikers”, zegt Aaldriks. „Die kunnen veel langer net doen alsof er niets aan de hand is.” Als er andere problemen zijn, zoals geen vaste woonplaats of schulden, dan wordt de vrouw ook daarbij geholpen.

Als het de moeder niet lukt om af te kicken of ze dreigt te verdwijnen, wordt voor de moeder een inbewaringstelling (bij de burgemeester) of een rechterlijke machtiging (bij de rechter) aangevraagd om haar gedwongen op te nemen. Dit kan sinds kort ook bij een zwangerschap korter dan 24 weken. Vorig jaar oordeelde de Amsterdamse rechter dat een dertigjarige vrouw die 16 weken zwanger was, verslaafd aan heroïne en met een borderlinestoornis, gedwongen kon worden opgenomen.

Bij een vergaand middel als gedwongen opname moet de moeder een gevaar zijn voor zichzelf of voor een ander. De rechter vond, in de zaak van de dertigjarige vrouw, dat die ander ook het ongeboren kind kan zijn. Zelfs als dat jonger is dan 24 weken. Uit wetenschappelijk onderzoek is bekend dat juist in het begin van de zwangerschap drugs heel schadelijk zijn voor de vrucht.

Om te zien of ze geen verslavende middelen heeft gebruikt, wordt drie keer per week de urine van de moeder getest. Ze mag het flesje urine niet langsbrengen. De kans dat het van iemand anders is, is te groot. In een ruime wc moet ze plassen, een verpleegkundige kijkt toe door een luikje. Komt ze niet, dan wordt ze als ‘vuil’ beschouwd. Als het voor het kind niet veilig is, kan de rechter besluiten dat het kind na de geboorte uit huis wordt geplaatst.

Een bevalling kan een keerpunt zijn, zegt Aaldriks. „Zeker als het om het eerste kind gaat.” Als het de moeder lukt om af te kicken voor de bevalling, dan is de beloning aanzienlijk: het kind blijft bij haar.

